تابلۆی گیۆرنیکا لەنێوان هەڵوێست و هونەردا

سەرنجێکی ڕاکـــوزاری‌و سەرزارەکی هـــەر ئەوەندەمان پێ دەڵێ

تابلۆی گیۆرنیکا ·· ئەسپێکی سەرچڵ‌و جووتە هاوێژو کەڵبە تیژ ·· گلۆپێك‌و چراییێك ·· هەندێ دەست‌و قاچی مرۆڤ ·· لە ناوەڕاستیش‌دا چەنـد سێ‌گۆشەیێك کە زیاتر لـــە پارچە کاغـــەزی دڕاو دەچن.. لەولاشەوە سەرەگایێك .. هەروەها دووسێ ئافرەت ··

باشـــە دەبێ ئەو هەموو ناوبانگ‌و پیرۆزی‌یەی ئـــەم تابلۆیەی پابلۆپیکاسۆ لـــە چیـــەوە هـــاتبێ ؟! با ڕاگوزەرانە سەرنجی نەدەین‌و بەوردی .. یا کـــەمێ بەوردی بچینە ناوێوە ·· با بزانین وەك هونەرو وەك هەڵوێست‌و وەك مێژوو چی دەبەخشێ !

ئەسپێك بە سەرکیشی‌و بە ناڵ‌و سمەکانێـــوە پیاوێکی جەنگاوەر دەشێلێ‌و چۆکی داداوەتە سەری·· جەنگاوەرەکەش مشتووی شیرێکی شکاوی بە توندی بەدەستێکیەوە گـــرتووە‌و لە دەستەکـــەی [illegible]یشی‌دا گوڵێکی لە سمەکانی ئەسپەکە دوور خستۆتەوە ··

ئەم ئەسپە شێتە تەعبیر لە «ڕاس[illegible]ستی» یەکان دەکات کە ترس‌و تۆقاندن‌و لەر[illegible] نـــاو ماڵە هێمن‌و ئاسوودەکانەوە ·

لەلای ڕاستی تابلۆکەوە ئافرەتێك دەستی بەرەو ژوور کـــردۆتەوەو دەقیژێنی ·· ئـــەم ئافرەتە لـــە خانوویێکی ئاگر گرتوودایەو بەجاری ئاگر دەم‌و چاوی هەڵقرچاندوە ··

لە تەنیشتیەوە ئافرەتێکی سەر زەبەلاح دیارە·· دەستی لە پەنجەرەکەوە تا نزیك ســـەری ئەسپەکە درێژ کردوەو چراییێکی پێیە ·· هەروەکو بیـــەوێ ئەوەی بیر بخاتـــەوەو بڵێ : ســـەرکەوتن تەنیا بۆ ڕووناکی‌و دادپەروریە .. بوونی ئـــەم ئافرەتەو چرا بردنەپێشەوەکەی هیواو ئومێدێکی زۆر لەو بێوەـدە تاریك‌و پڕ لە کوێرەوەریەدا دەبووژێنێتەوە ··

لە سەرووی تابلۆکەشەوە تیشکی شـــەوقداری گلۆپێك مژدەی تەقینەوەیێکی بەهێز دەگەیێنێ ·

بەڵام لای چەپەوە گایێکی خەفەتبار دەبینین ··

هـــەروەها دایکێکیش بەســـەر کۆرپە کوژراوەکەی‌دا شیوەن‌و واوەیلایەتی ·· لـــە دوایانەوەو لە دوور ، کلکی گاکە هەر وەك شاپلیتەیێك کڵپە دەسێنی ··

کۆترێکی شکـــست‌و شپرزەی بەشداری خـــەم‌و خەفەتیان دەکات

ئـــەم تابلۆ گەورەیە کە درێژی هـــەشت مەترەو پانی سێ مەترو نیوە ·· هاواری هونەرمەندێکە ·· هاواری گەلێکە ·· هاواری گشت مرۆڤانی جیهانە بە ڕووی ڕاسترەوەکانی ئیسپانیاداو بە ڕووی گشت فاشستەکانی جیهـــانداو دژی جەنگی ســـەردەم‌و کەرەسەی بکوژو وێرانکەریان ·

پابلۆ پیکاسۆ لـــەم تابلۆیەدا کارەساتەکانی چڕو خەست کردۆتەوەو لە شێوەیێکی هونەری سەردەمانەو هاوچەرخانـــەدا دەری خستوون ·· ئەسپێك لەناو دیکۆرو نێوەنـــدێکی خۆڵەمێشی‌دا لاشەو زینـدەوەر دەشێلێ ·· خۆڵەمیشێك کە هێشتا پشکۆ سووتێنەرە شارراوەکانی بەلەش‌و گیان‌دا دەچزێن‌و ترس‌و خۆف بە سووچ‌و کەنارەکان‌دا پەرش دەکەنەوە ·· بـــەڵام پیکاسۆ نەهاتوە گشت دەروازەکانی ژیان‌و ئومێـــد لەسەر ئەم دیمـــەنە دابخات ·· نا ·· بەڵکو لەلای ڕاستی ژوورەوە پەنجەرەیێکی بە تیشکێکی سپیەوە هێشتۆتەوە کـــە مژدەی خـــۆرو ئاسمانێکی ڕوون دەبەخشێ‌و هەمـــوو گیرخـــواردن‌و داخراوی‌یێك دەڕەوێنێتەوە ··

پیکاسۆ گەیشتە ئەو قۆناغەی کە تابلۆو شێوەکانی لە « بێ‌جێگایی »دا وازلێ‌بێنێ مەلەبکەن ·· بەڵام لە هەمان کات‌دا لەم‌لا بنمیچی خانوویێکمان نیشان دەداو لـــەولا پەنجەرەیێك .. جـــارێکی‌دی شـــارێك لـــە ئاسمانـــەوە بۆردمان کرابێ ·· وامان لێ‌دەکا لـــە بەردەم ئەم تابلۆیەدا هەست بەوە بکەین کە ئـــەم دوژمنکاریە دوورنیە لە ماڵەکەمان‌دا یا لە شارەکەمان‌دا، لەهـــەر ئان‌و ساتێك‌دا ڕووبـــدات · واتە لە ڕووی « کات » یشـــەوە هـــەمان هونەری تیا نوێنراوەو هیـــچ ئیشارەتێکی بە مێژووو کاتێکی دیاریکـــراو نەداوەو لێی گەڕاوە کـــە هاواری گشت گـــەلان بێ‌دژی دیکتاتۆرێتی‌و فاشستێتی ·· تەنانەت ڕۆژو شەویشی

بۆ دیاری نەکردوە ٠٠ ئەوەتا لە پەنجەرەکەوە هەتاوێکی گەش دیارەو لای چەپیشەوە باکراوندی گاو کلکە گڕگرتوکەی لێل دیارە کە زیاتر لە دەمەدەمی ئێواران ٠٠ یا کازیوە دەچێ ٠٠ لە ناوەڕاستیش‌دا تیشکە سپیەکەی بنمیچە ڕەشەکە بە شەوێکی تار دەچێ ٠٠

تابلۆکە ساتێکی دیاریکراوی بۆنیەو ئەم کارەساتە دوور نیە لە هەر ئانو ساتێکی شەوو ڕۆژیشدا ڕووبدات ٠٠ بەمەش فراوانیو بەرینیو گشتێتی دەنوێنێ ٠٠

زۆرانبازیێکی گەلانە لەگەڵ هێزی وێرانکاریو نووتەکدا لە هەرکاتو لەهەر شوێنێکی ئەم جیهانەدا ٠٠ بەڵام هەمووی لەڕێی مەفاهیمو شێوەی تایبەتی هاوچەرخانەوە ٠٠ بێگومان ناوەڕۆك ئاشکرایەو هەموو کەسێ مێژووو چیرۆکەکەش دەزانێ ٠٠ بەڵام تابلۆکە وەك ئیدانەکردنێکی گشتی‌یە بە ڕووی سەرجەم هێزە دڕندانەکانو بە ئوسلوبێکی ئەوتۆش کە لەوەوبەر نەبنیرابوو ٠٠

پیکاسۆ بۆ ئەم تابلۆیە تەنیا دوو ڕەنگی بەکار هێناوە ٠ ڕەشو سپی ٠٠ ئیتر چی لەو دوو ڕەنگە پێك‌دێ هەمووی تیایە لە خۆڵەمێشی ٠٠ هەندی جار خۆڵەمێشی‌یێکی زەردباو یا شین‌باو تا بتوانێ چەند مەودایێکی پێ‌ببەخشێ ٠٠ بەڵکو توانیوێتی لە نێو ڕەنگی سپیەوە جارێك دووریو قوولی دەربخات وەك لە پەنجەرەکەدا دیارە ٠٠ جارێکیشی نزیکی وەك لە گڵۆپەکەدایە ٠

لە ناوەڕاستی تابلۆکەدا سێ گۆشەیێکی گەورەی وەهمی هەست پێ‌دەکەین ٠٠ دوولای چونیێکنو بنکەکەی دەبێتە بنکەی تابلۆکە بەگشتی ٠٠ گۆشەی سەرەوەشی لە ئاستی گڵۆپەکەدایە ئەم سێ گۆشە وەهمیە ئەسپەکەو جەنگاوەرە کوژراوەکەی سەر زەویەکەو ئافرەتە لاق قورسو قەبەکەی لای ڕاستی دەگرێتەوە ٠٠ کە بەسەریێکەوە شێوەی هەرەمێکی چەسپبوو بە تابلۆکە دەدات کە هەستی هێزو قورساییێکی ئەوتۆ بە تەماشاکەر دەبەخشێ وابزانێ چیایێکی لەسەر زەویو بەرەو ئاسمان هەڵچوو دەبینێ ٠٠

ئەسپەکە لەیێك کاتدا قورسیشەو سووکیشە .. جارێ لە شێوەی پارچە ڕۆژنامەی دڕاودا خۆی دەنوێنێ کە سینەی چەپکێ هێلی خۆڵەمیشی‌یێ لەسەر پارچەیێکی سپی ٠٠ بەڵام سمەکانی ئاسنینو تۆکمەو قورسن ٠٠ گەلحۆو دەبەنگانە چی بەژێرکەوێ تێکی دەشکێنێو دەیشێلێ ٠٠ کەللەو چاوەکانی بچووکنو دوو شەویلاکی گەورەو پڕ لە ددانو کەلپەی دڕندانەو بەقەوارەن ٠٠ تەنانەت زمانیشی بۆتە کەلبەیێکی ترسناك ٠٠ هەموو گرینگی لەو سرووشەدایە کە سەری ئەسپەکە دەیبەخشێ ٠٠ ئەمەش بەهۆی چۆنیەتی نەخشە کێشانێوە لە باریك کردنەوەی ملی‌داو کەمکردنەوە یا نەهێشتنی چاوو کەللەسەری دایە ٠٠ هەروەها لە قەبە کردنی شەویلاکەکانیو دەمو دوانی کراوەی دایە ..

لەشی ئەسپەکە وادەزانرێ لە پارچە کارتۆن درێنراوە ٠٠ واتە دوو مەودایە ـ پانیو درێژی ـ بەڵام کەللەسەرو سمەکانی سێبەردارو خڕۆلەیی هەڵکەوتوون کە ئەمەیان هەرسێ مەوداکەی دەداتێ ـ بەرزیو پانیو درێژی ـ ٠٠

ئایا پیکاسۆ ویستوێتي بلّي : ئەم سەرە ترسناکەو ئەم پێچکە بەربادانە ٠٠ چنگو پەلی نیۆەندێکی هەڵوەشاوەو بۆشی کارتۆنێن !؟ ٠٠ یا چۆنێتی فۆرم ئەم گۆڕینو جۆراو جۆربەی بەسەردا سەپاندوە ؟!

تێرێکی شکاو ئەسپەکەی پێکاوە ٠٠ بەڵام نەگریسیو پەلەقاژێی دانەمرکانلۆتەوە ٠٠ ئەم تیرە شکاوەو ئەو جەنگاوەرەی کەوتوە ، زۆرشتمان بەگوێ‌دا دەچرپێنن ٠٠ دەڵێن :

بەر لە چەند ساتێ بەیێکدادانو جەنگێکی بێ‌ئامانو ڕوویداوە ٠٠ بەڵام هێشتا کۆتایی نەهاتوە٠٠ جەنگەکە لەنیوان ئەو مرۆڤەدا بوە کە بەکوژراوی لەسە[illegible]کەوتوە لەگەڵ ڕەشە هێزێکی کوێردا کە [illegible]تو سبرە چاو کتو کوێرەکەیە ٠٠ چاوی [illegible]ەی چاوی چۆلەکەیێك دەبێ ٠٠ بینەرو قوربانێکان هەستی پێ‌دەکەن ٠٠ کا خەمبارو دلسۆزە کە هەموو دیمەنەکە دەبینێو خۆیشی لە ئاگری جەنگەکەدا دەسووتێ ٠٠ ڕەنگە مەبەستی پیکاسۆ لەم کایە ئیسپانیای نیشتمان بێ ٠٠

ئەو شتەی تابلۆکانی پیکاسۆ لە هی‌تر جیادەکاتەوە ٠٠ یا ئەدگارە کانی ئەم تابلۆیە بە شێوەیێکی تایبەتی ٠٠ ئەوەیە پیکاسۆ لە وێنەگرتنەکانی‌دا دووبارەی ئەوشتانە وەك دەبینرێن

وەها دووبارەیان ناکاتەوە ٠٠ بۆ نموونە لە هەموو تابلۆکانیدا « چاو » دەبینین کە هەر جارەی بەجۆرێ وێنەی گرتوە ٠٠ لە گیۆرنیکا دا ، دەبینین چاوەکان لە یەکتری جیاوازنو ئەمەش هێندەی‌تر پیتو پێز بە بینا تەشکیلیەکە دەدات ٠٠ هەمان وتەش دەربارەی وێنەگرتنی گوێو قژو دەمو لووتیش دەوترێ ٠٠ لێرەدا نهێنی‌یێك لە نهێنیە هونەرییەکانی پیکاسۆ دەردەکەوێ تەنیا لە شێوەو قەوارەگشتیەکاندا نا ٠٠ بەڵکو لە گۆڕینو دووبارە دروستکردنەوەی شتە هێجگار وردەکاندا ٠٠ وەك وێنەگرتنەوەی کونە لووت ، یا هەڵگێڕرانەوەی چاو ٠٠ ئەمانەش هەمووی لە پێناوی چاو گێڕرانەوەیێکی نوێ‌تر بە شتە بینراوەکاندایە ٠٠ کەللە سەرێك درێژکۆلە دەبێو یێکێکی تریان خڕوڵە ٠٠ ملێك بە بادراوی دەکشێو یێکێکی‌تر کوڵو کورت ٠٠ چاوێك لەجێی خۆی دەخزێو بە چاوەکەی ترەوە دەگیرسێتەوە .. لووتێك بەرەو ژوور کوڵ دەبێو دەبەڕێتە ئەودیوی چاوان .. دەستێکی هەڵقرچاو ٠٠ یێکێکی تری پتەوو بەهێزو پۆلایین ٠٠ بە ئیرادەوەو بە توندی شتی پێ‌گرتوە ٠

ئەمانە گشتی ئاوێنەیێکی هەستو دەنگدانەوەیێکی ئەم جیهانەیە کە تێیدا دەژین ٠٠ بە ئاشکرا تەئسیری چەرخی پیشەسازی بە هێڵو نەخشەو شێوەکانەوە دیارە ٠٠ هەروەکو بلێی پارچە پارچە لە پۆلای ئەستوورەوە کراوەتەوەو دانراون ٠٠ ئەو هێڵو پارچە پتەوانە تەنیا بۆ ئەم سەردەمەمان دەگەڕێتەوە ٠٠ سەردەمی پێشکەوتنو تەکنۆلۆژیا ٠٠ کە لە هەمولایێکەوە شێوە ڕەقو پتەوەکانی دەورەمانی داوە ٠

مێژووی ئەم تابلۆیە بۆ سالی ١٩٣٧ دەگەڕێتەوە ٠٠

لە سەرەتای ئەو ساڵەدا فەرمانڕ[illegible]ۆماری ئیسپانیا داوای لە پیکاسۆ کرد کە بە تابلۆیێك تەعبیر لەو یاخی‌بوونە سووپاییەی ڕاستڕەوەکان بکات کە دژی کۆمارەکەیان دەستیان داوەتێ ٠٠ تا ئەو خانەیەی پێ‌بڕازێننەوە کە لە پیشانگای پاریسی جیهانی‌دا بۆ ئیسپانیا تەرخان کرابوو ٠٠

دوای دوو سێ مانگو لە ڕۆژی ٢٦ نیسانی ١٩٣٧ دا شاری گیۆرنیکا بە بوردمان کاول کرا ٠٠ ئەم کارە بێ‌مروەتیە بێزارییێکی جیهانی خستەوە .. پیکاسۆش دەستی دایە پەرەموەچو نزیکەی (٧٠) نەخشەی سەرەتایی کێشاو لە مانگی حوزەیران گەیشتە شێوەی کۆتایی ئەم تابلۆ بەناوبانگەیو بە هەڵوێستێکی مەردانەی دژ بەو جەنگە دەژمێررێ کە هێزە ڕاستڕەوەکان ئاگرەکەیان بۆ خۆش‌کرد .. هەروەها پرۆتیستۆیێکیشە دژی جەنگی سەردەمانە.. دەبینین هەموو چاوەکانی ناو تابلۆکە بەرەو ئاسمان دەڕوانن ٠٠ جونکە ئاگرو باروت بەسەر لەشو لاری خەلکی بێ‌چەکو بێ‌تاواندا دەبارێ ٠٠

باشە گیۆرنیکا ٠٠ وەك شارێك چیە ؟!

لە ڕۆژانی جەنگداو لە سالی ١٩٣٦ نەتەوەی (باسك) کە لە ژووررووی ئیسپانیادا دەژیان ٠٠ لە ئەنجامی ئەو دیکتاتۆرێتیەی لە هەندی ناوچەدا دەستی درابوویێ ئەمان سەربەخۆیی خۆیان ئاشکرا کردو کۆمارێکی کاتیان لە شاری گیۆرنیکادا پێك هێنا ٠٠ پاڵەوانانە بەرەنگاری هێزی دیکتاتۆرێتیان دەکردو بەڕوو هێرشەکانیاندا دەوەستانەوە ٠٠ تا ڕاستڕەوەکان بەرامبەر ئەم تەحەدایە پەنایان بردە بەر فڕۆکەکانی هێتلەر بۆ بۆردمان کردنی شاری گیۆرنیکا ٠٠ ئەم فڕۆکانە پیاوو ژنو منداڵانی لە شەقامەکاندا دروێنە دەکرد ٠٠ مالی دەڕمانو لە ماوەی سەعاتو نیوێکدا سەرجەمی شار وێرانو کاول کرا ٠٠

بۆیێ ئەم تابلۆیە بوە ڕەمزێ تێکۆشانو مێژووی گەلان لەلایەکو خوێنڕێژانی فاشست لە لایەکی‌تر ٠٠ تائێستا چەندان جار وەك پێشەنگو دروشمی خۆپیشاندانە کرێکارانەیەکانی ئیسپانیا بەرز کراوەتەوەو هەر ئەم تابلۆیەش کاری کردۆتە سەر تێکڕای هونەرمەندانی جیهان ٠٠ چونکە پیکاسۆ « هونەر بە هەڵوێستو خەبات دەزانێ » و دەڵێ :

« زۆر شادمانم کە تابلۆکانم نەکردۆتە هۆیەك بۆ لەزەتی ڕووت وەرگرتن ٠٠ یا نەم کردوونەتە بوارێك بۆ هەڵاتنو خۆ دزینەوەم لە کێشەکان ٠٠ ویستوومە لە نێو وێنەو بۆیەکانەوە ـ کە چەکی منن ـ زیاتر بە قووڵایی هۆشو گۆشی مرۆڤدا ڕۆبچمو بیانناسم .. ناسینی مرۆڤیش لە توانای‌دا هەیە هەردەمو هەنگاو بە هەنگاو بە ڕێبازی سەربەستی‌دا بە ڕێمان بکات »٠